

SLOVENE

V torek,
četrtak in saboto
 izhaja in velja:

Za celo leto . . .	7 for. 50 kr.
„ pol leta . . .	3 „ 70 „
„ četrt leta . . .	2 „ — „
„ mesec . . .	— „ 70 „

Po pošti:

Za celo leto . . .	9 for. 50 kr.
„ pol leta . . .	4 „ 80 „
„ četrt leta . . .	2 „ — „
„ mesec . . .	— „ 90 „

Oznani
 Za navadno drvo pno vrsto se plačuje: 5 kr., ktera se enkrat, 8 kr., ktera se dvakrat, 10 kr., ktera se trikrat natiskuje; veče pismenke plačujejo po prostoru.
 Za vsak list mora biti kolek (štampelj) za 30 kr.
Rokopisi sene vračajo.

„Živi, živi duh slovenski, bodi živ na vèke!“ Nar. pesem.

Št. 17. **V Celovcu v saboto 9. februarja 1867.** **Tečaj III.**

Dajte Avstriji primerno ustavo!
 III.
 V Londonu 24. januarja 1867.

V Avstriji je deset različnih narodov, vsaj po jezikih in narečjih; nad temi je gospodoval blizo do sedaj le en privilegiran narod, in bil je despotizem.

Sedaj pa temu moči pešajo in biti hočeta dva naroda gospodujoča; nastal bi tedaj dvojni despotizem, in ker dve vezi bolje vežete kakor ena, bi tudi ta način tu bolj veljal. Kako tedaj bi se mogel iz Avstrije despotizem odpraviti, da ne bode niti v monolizmu — tako bi analogično centralizem imenoval — ne v dvalizmu tičal? Mislim, da ni druge pomoči kakor ta, da naj bi se osnoval dekalizem t. j. deset narodov, deset gospodarjev, pa nota bene ne eden nad drugim, temuč vsak nad seboj; tako bi nobeden nobenemu nič oponašati, in dokler je pri zdravi pameti, tudi nič zavidati ne imel. Ker pa ti posamezni narodi niso popolnoma sami svoji t. j. zase posebej neodvisni, temuč v medsebnj zvezi so in biti morajo, — v tej medsebnj zvezi tedaj naj jim bode ena vlada, ktera medsebnj in občne stvari vseh posameznih, da tako rečem, le za svoje reči gospodarjev, narodov obravnava. V taki vredbi mogla bi biti zadovoljnost in moč! S tem dekalizmom pa ne menim družega kakor federalizem, in ta more se le v svobodni in pravi konstituciji vresničiti.

Divide et impera — drobi in gospoduj — to je vedna navada vseh despotičnih vlad: ponudijo se enemu narodu na videz veče pravice ali privilegije kakor drugemu, da je ta prijazen namenom vladinim in jo v za-

tiranji drugih podpira. Kakor hitro je pa vlada na eni strani svoj nameri dosegla, obrne se in zatira drugo stran, kateri je malo greben zrastel, smehljaje se oni, ktero je poprej tlačila. Tako se vedno pleše, narodi ne previdijo, da iskaje v svoji sebičnosti le svoje lastne interese ne škodujejo samo drugim, temuč tudi samim sebi; ker svobodo drugim jemljejo, zgubijo jo tudi sami. V robstvu so po takem vsi. Sreča se toraj v Avstriji le tedaj pričakovati more, kedar se bodo narodi sprijaznili vsaj v tem, da se vsi za eno in isto stvar borijo, za svobodo, za pravo konstitucijo, za občne pravice in pravične vredbe. Federalizem v pomenu občne pravične konstitucije, prave naravske svobode more še Avstrijo osrečiti. A žalibože! koliko je upanja, da se bodo narodi avstrijski za to borbo in za ta blagi namen, da za največe blago, ki ga človek na svetu ima, za svobodo občno sprijaznili in složno združili; vendar Pandora je položila up na dno svoje škatle, — toraj upajmo!

Avstrijsko cesarstvo.

Iz Dunaja. F. F. Dobri vspeh Slovencev in njih slovanskih bratov pri volitvah deželnih poslancev je Nemce res nekoliko prestrašil; zdaj vendar že tudi sami priznavajo, da smo drugi tiči, kakor so prej mislili, in da so posebno spodnji Štajerci dali Nemcem lep izgled prave složnosti, ki zasluži, da ga posnemajo. Poprek pa se sliši, da je treba jako paziti in na vsak način braniti, da ne

postanejo Slovani premočni, da si ne pridobijo enake veljave z Nemci, ali pa da jih nazadnje celó ne prekosijo.

Tudi tukaj med dijaki dunajskega vseučilišča je nastal v „akademčni čitavnici“ te dni v tem obziru strašen prepir.

Tako imenovani „akademischer Leseverein“ šteje namreč okoli 430 udov različnih narodnosti, ki so dozdej razun nekterih malenkosti lepo, mirno in složno se zbiraje čitali različne časnike, ter imeli enak namen, v obče se izobraževati, pa niso se bili vdeleževali nobenih političnih ali narodnih demonstracij.

V zadnjem občnem zboru pa je predložil nemški g. podpredsednik, naj se prof. dr. Ungeru, ki je bil ravno nekje za deželnega poslanca izvoljen, v „imenu celega društva“ gratulacija pošlje. Ker pa to ni namen akademčnega društva in se prej o tem nič ni vedelo, in ker tudi dijaki druge narodnosti nimamo nobenega vzroka, vdeležiti se take reči, ker še nismo teh misli, kakor jih je dr. Unger v svojem govoru izrekel, zapustili smo vsi Slovani in še nekteri Ogrji in Lahi dvorano, Nemci pa so predlog z malo večino vendar sprejeli, in še potem le se vrnil k dnevnemu redu, namreč k potrjenju novo izdelanih postav. Drugi den pa je bilo veliko prepira v društvu zavolj tega in posebno, ker je g. podpredsednik v tem predlogu in tudi pri drugih priložnostih očitno izrekel, da hoče napraviti društvo celo „nemško“ in da si bo na vsak način prizadeval, ta namen doseči. Veliko smo se naučili pri tem od visokoučenih nemških dijakov, ker mnogo neumnosti so nam povedali. — Tako je nek velikoustnež pa maloumnež zelo resno trdil: „Vsak dijak, ki je

Besednik

Druga dijaška beseda v Gorici v spomin Valentina Vodnika.

— — — ennt anni more fluentis aquae,
 nec quae praeteriit cursu revocabitur unda,
 nec quae praeteriit hora redire potest.

x-vy Spominjaje se lanske besede in primerjaje jo z letošnjo besedo bo sleherni rekel, da se Ovidij moti; kajti dijaška mladina, nada boljše prihodnosti, ni pozabila niti krasnega vspeha lanske veselice niti vsakdanjega klica: naprej, naprej! Vadila in urila se je, v sebi oživiljeni slovenski duh gojila, narodno zavest med drugimi zbujala in jo celó po stranskih krogih širila. Kako bi bila prezerla slovesni trenutek, spomin rojstnega dne našega pesnika pervaka, Valentina Vodnika? Odbor se zbere, sestavi načrt slovesnosti in poišče si potrebnih oseb pa primernega prostora. Pohvaliti ga moramo, da je letos veselico preselil od sv. Petra v rajski Solkan, kjer so jej priljudni domačini preradi vrata odperli. Gotovo se bodo Solkanci leto in dan spominjali ponosnega ponašanja vse dijaške mladine; pa

kako bi se ne, saj so jo kot svoji svojeje sprejeli. Hrabri junak gre v versti svojih tovaršev in neštnevilne množice s staro tribojno zastavo do županijske meje dijakom naproti. Živila! Slava! doni iz sto in sto ust, ko sprejeti pozdravljajo slovansko zastavo, zarad ktere Solkan po vsem goriškem Slovenskem slovi. Pod skalovito Sveto goro se zakadi, — — — možnarji pokajo. Počasi se bliža Solkanu zmiraj bolj naraščeča množica, slovenske pesmi prepevaje. Ko se na nebu zvezde zablišče, možnarji iz nova zadoné, na strani vinorodnega Kronperga pa pleme domačega kresa občno veselje povišuje. Ščasoma se napolni dvorana v Dročevj hiši, v ktero nas je v slovanskih barvah razsvetljeni napis: „Goriški dijaci: Živijo VODNIK!“ vabil. Vse se gujete in ljudstvo še lestvice pristavlja in na okna leze. Ura bije, sprednja vrata dvoranina se odpro in pred nami se razstavi pevski zbor, štirinajst čverstih mladenčev iz raznih viših gimnazijskih razredov. Deloma krepki, deloma mlili glasovi znane česke pesmi „Slovani“ pozdravljajo zbrano množico. Nisem mislil, da bi bilo dijaško petje od lani toliko napredovalo: letos štirinajst pevcev, ko jih je lani komaj pet ali šest pelo. V resnici se zaslužno pohvalo sprejeto pesem morali so ponavljati. Za njo sledi govor. Učenec sedme šole razjasnuje po primernem vvodu v zbiljni besedi veliko pomenljivost današnjega shoda

in posebno kaže na mnogoverstne Vodnikove zasluge za našo literaturo. Vse to je storil on iz golega, najčistejšega domoljubja; kajti sprevidel je, da naroda duševna omika napredovala ne bode, dokler bodo omerzleni odpadniki pa tujci po tuje zanjno skerbili, po očemsko jo tlačili in v peklenke spone kovali. Prav dobro se je govornik ponesel. — Po govoru zapoje kvartet hervaško „Gradič beli“, pri kateri je bilo večkrat znati, da so se je še premalo vadili. Sedaj stopi šestošolec na oder; deklamoval je Ternovčevo pesem „Kralj Matijaž“. Resnobi značaj mladega govornika je prav vstvarjen za epične pesmi. Beseda je bila pojemu v vsem primerna, primerna povesti v narodnem duhu pisane pesmi; razločna pa krepka, počasi sicer naprej stopaje, kedar pa je bilo treba, se je tudi nekoliko podvivala. Vidno so se mlademu Ipavcu oči zasvetile, ko so po dvorani krepkejšje se odmevali glasovi: kralj Matijaž maha in maha, dokler krog sebe na slovenskej zemlji vidi polno tujih vragov.

Jako dopadala je tretja pesem „Klic na boj“, ki jo je pel celi pevski zbor. Za njo se versti šaloigra „Slep ni lep“. G. Mir. Vilhar, njen spisatelj, sam bil bi se čudil, da so goriški dijaci tako natanko posnemali kranjske značaje, ki so gledavcem toliko veselja, toliko smeha napravili. Vsi smo se spominjali Dežmana v Teržiči propadlega, ko se je

na dunajskem vseučilišču vpisan, je zategadel „Nemec“, ker je dunajsko vseučilišče nemško — strašna logika! Marljivo se tedaj pogovarjamo, kako naj odvrčemo vse napade ter branimo, da društvo ne dobi niti „narodno-političnega niti nemškega“ značaja, ampak ostane kakor dozdej „kosmopolitično.“

Zato se bomo pri prihodnji seji tako številno kakor mogoče zbrali in bo ta gotovo jako živahna in glasna, ker se tudi Nemci močno pripravljajo, kakor slišimo, še z novimi predlogi. Bomo jih že zavrnili! Tudi iz tega se vidi, kdo da dela homatije in razpertije zavoljo — narodnosti.

Slovenske dežele.

Iz Celovca. (Nemška in madjarska zmaga.) Naši Nemci so doživeli že sveti raj na tem svetu. Ni dolgo, kar so lazili okoli vsi pobiti in klaverni, kakor pravi vitezi „žalostne podobe“. Pa glej! na enkrat se vse zasuče in spremeni! Volitve grejo jim na Dunaju, v Gornje-avstrijskem, na Solnograškem, v Predarljskem kaj srečno izpod rok, na Koroškem so Slovence celo tako podjali, da tretjina koroških prebivalcev nima nobenega zastopnika v deželnem zboru: Pa vse eno, da so se volitve le končale v „nemškem in liberalnem duhu“. Zdaj pa še to, da grof Belcredi, kterega bi bila ta stranka rada v žlici vode vtopila, pojde in pridejo menda vsi novi ministri, pa menda vsi v njih duhu in po njih volji, — da spet dohijo ozi deržavni zbor, po katerem zdihujejo kakor jelen po merzelj vodi. To je pa vendar preveč sreče in veselja na enkrat! Bojimo se, da jim bode okrogla sreča skorej spet herbet pokazala. Teh misli pa nismo le mi, timveč tudi politično omikani in resnično liberalni Nemci. Tako piše dr. Suzelka v svojej „Reformi“ o tej stranki: „Sie (to je nemško-liberalna stranka) betrachten Oesterreich als ihre Domäne und die Völker Oesterreichs als ihre Leibeigenen und Nutzthiere. Aber das Mass ist voll! In der demnächstigen Periode unserer Geschichte kann für diese Partei kein hervorragender Platz mehr sein, oder es müsste Oesterreich aus der Geschichte verschwinden. Gönner wir also diesen „Verfassungstreuen“ die Freude

über ihren augenblicklichen Sieg; sie freuen sich ja so kindlich und kindisch, sie freuen sich sogar darüber, dass man sich in Berlin und München mit ihnen freut!

Sie verkünden triumphirend, dass durch ihre Einmüthigkeit die Regierung bereits erschüttert und zur februaristischen Busse und Besserung bekehrt sei. Wir halten das für ein Wahlmanöver, welches die Wähler noch mehr für das Dogma der Zwanzigerkonferenz fanatisiren soll. Wenn es aber wirklich wahr sein sollte, dass die Regierung dieser Opposition nachgeben könnte, dann würde dieser Sieg der Deutsch-Oesterreicher, wir wiederholen es aus vollster Ueberzeugung, für Oesterreich eine verderblichere Niederlage sein, als selbst die bei Königgrätz, dann würden Preussen und Russland über Oesterreich triumphiren, und das untereinander theilen, was jetzt in unseliger Verblendung die Deutschen und Magyaren unter sich theilen wollen.

Wir sprechen diese Warnung noch einmal aus und waschen unsere Hände. Das Schicksal muss sich erfüllen.“ —

Tako Nemec-Suzelka, — mi pa letó še pristavljamo, da bojo stoli v ožem deržavnem zboru stali še bolj prazni, kakor so nekaj bili: Nemci sami in edini bojo tam majorizali vse takraj litvanske dežele! Kako dolgo pa to pojde? Bach je v tem duhu gospodaril 10 let, — Schmerling 5 — 6 let, — Belcredi 1½ leta, — kako dolgo bode pa Beust? Česki časniki prerokujejo, da bode ta ptujec komaj nekaj mesecev sedel na ministerskem stolu.

Bomo ja videli in se vnovič prepričali, da je le pravičnost do vseh narodov za Avstrijo tista pot, ki jo pelje k miru, k sreči, k moči, k svobodi in k slavi! Žal nam pa je vendar, da se toliko zatega časa zgublja in nam število penzioniranih ministrov toliko narašča!

Slovenjgradec 4. svečana. — r. (Šola.)

Ako je omika narodu podstava njegove blagovnosti in omike — in kdo bi to tajil? — od kod pride vendar, da se v naših ljudskih šolah tako malo za to narodno omiko in posebno v naši šoli skor trohe ne zgodi? Ne da bi zabavljati hotel tem, ki so v resnici za našo glavno šolo veliko storili, t. j. v. č. duhovščini, kateri se moramo zahvaliti, da se je že pred več leti 4. razred ustanovil, — hočem na kratko pomanjkljivosti te učilnice pretesti gledé na prislovico, ki

pravi, da svoje lastne pogrške spoznati, je prva stopinja k poboljšanju.

Znano je, kako radi se naši meščani šopirijo, da imajo glavno šolo, da morejo šolo in učitelje plačevati i. t. d.; ali kdor tukaj živi, ve, kaj se za šolo zgodi.

Šolska hiša, od zunaj bolj podobna kmečkemu skednju kakor hiši, šteje se k najslabšim učilnicam lavantinske škofije; izbe so ali temne in ozke, ali tako vlažne, da se po zimi rosa po stenah cedi, kakor bi bil izvirek v zidu. Stanica prvega in drugega razreda je ozka in dolga, in ima 6 oken, skozi ktera, kjer nimajo zatvornic, celo poletje neusmiljeno solnce peče. Čuda, da se že zavolj občnega zdravja v tej reči nič ne zgodi.

Kar notranje reči te šole zadeva, morem zdaj le toliko reči, da se ne bom nič čudil, če bomo skorej povsod ves „kredit“ zgubili. V 13 mesecih smo imeli 4 podučitelje za prvi in drugi razred (v obeh razredih učijo samo en učitelj). Kako bi bilo mogoče, tako naglo otrokom učitelja in učitelju otrok navaditi se, in vendar vsakdo ve, da le takrat nauk napreduje, ako ga učitelj osebnosti otroškega duha priliči. Kako je to mogoče tam, kjer se tako pogosto učitelji preminjajo?!

K temu zadržuje nauk v šoli še nemškutarski duh naših meščanov, kterega so žalibog tudi v šolo zatrosili. Slovenjgračani živé med Slovenci, in sicer večidel od Slovencev in vendar bi jih radi, ko bi bilo mogoče, na kaplji vode popili! Kakor tukaj ni nikjer drugod med Slovenci izključiva nemškutarija. In kakor bi tudi radi učitelji za domači narod delali, tako težavno jim je to, ker so jim po tem takem roke zavezane.

Upati pa je vendar, da bo tudi v naš kraj in v našo šolo oživljajoče solnce narodne pravice naše prisijalo, da se bo v naši šolski hiši domači jezik pisal in govoril in ljudem našim dalo, kar jim gre po božji in svetovni postavi.

Izpod zahodnje strani Pohorja 28. jan. (Vesela zmaga, naš poslanec, in tovarši njegovi; nova vojaška postava, in okrajno zastopništvo.) Važna dogodba naše slavne zmage (glej dopis iz Šoštanja v 11. listu „Slovenca“) je vredna v zlate bukve zapisana biti. Ko smo se bolj oddaljeni volilci že zvečer pred volitvijo v Slov. Gradcu snidli in se pogovarjali o vo-

hrabri Teržičan šalil z vsiljeno „sveto omiko“, iz ktere tujščine, kot pravi, si še irhastih hlač narediti ne more Zagrinjalo se spusti, pa kmalo se zopet vzdigne. Na novem pozorišču sodnik hodi gor in dol. Samogovor njegov, poln jedernatih misli, je predolg, timveč ker se v njem djanje dosti ne razvija. Kar se prizor oživi; velik suh berič (znati je, da je še le novinec ali ga pa vsaka muha tako hitro razjezi) s hripovim glasom izroči modremu sodniku zatopenega Ribničana, kterega Teržičan in Pivčan kot priči spremljata; pred njimi stoji bedast Korošec Wunder, ki še ne ve, koliko let je star. Djanje se zopet krepkeje razvija. Pravični sodnik, pravi uzor vsem sodnikom, uljudno izprašuje Nemca ali potujčenega Korošca po nemški, Slovence pa po slovenski; Černe, pridni pisar sodnijski, pa piše na sodnikovo povelje vse zapisnike v materinščini, kar se žalibože! po slovenskih pokrajinah le redko kje posnema. Premodri sodnik krepko povdarja, da je „bindiš“ ravno tisti slovenski jezik, ki ga Ribničan le drugače zateguje. Pravda je lahko in hitro razsojena. Kot Rajbenčan se svojimi pedesetaki smo tudi gledavci bili prav zadovoljni z vsemi igravci.

Po česki pesmi „Radostno potovanje“, ki jo je pevski zbor kaj dobro pel, govoril je eden izmed pevcev konečni govor. Razpravljajal je znamenitost duševne izobraženo-

sti, ki je s telesnim blagostanjem v ozki zvezi. Na zgodovino se naslanjaje je pripovedoval, ktere v slovanskej kervi vkoreninjene razmere so zavirale vzajemno gibanje narodnega življenja slovenskega rodu in ktera nemila osoda je v poslednjem tisočletji zavest slovenskega naroda morila. S hvaležnostjo se spominja Vodnika, ki jo je zbujati začel, ne pozabi tudi njegovega podpiravca, slavnega C o j z a. Oba nam naj bota v blagem spominu, v lep zgled! Gladko je tekla govorniku beseda. Niti tu, niti pri prvem govoru, niti v deklamaciji ni bilo zaslediti one presiljene navdušenosti, katero je bil sporočevavec lanske dijaške besede omenil. Res da tudi tretjemu govorniku skorej nobene napake očitati ne morem, ako bi ga ne opomnil, da bile bi njegove besede še globokeje v serca segale, ko bi bil nekatere stavke z bolj krepkim glasom povdarjal. Ali bi bilo napčno povdarjati besede, ktere rodoljuba na skeleče rane spominjajo, tu pa tam na sovražne moči kažejo, ki občni razvitek zavirajo in zatirajo? Nehoté človek terdneje stopi, kri se hitreje pretaka — — — in — — — in poslušavec bi sam pomagal navdušenemu govorniku ljute sovražnike zavrniti. Tedaj o pravem času in na pravem mestu tudi mirnemu govorniku ne sme manjkati primerne navdušenosti. Ta je ona znamenita Demostenova *ὀρῶνσις*, taka zmagajoča, da je njegov

največi nasprotnik Eskin presodnim Rodcem rekel: „Kaj, ko bi ga vi samega slišali!“

H koncu nas pevski zbor iz zbiljnih misli zbudi z „Budnico ilirsko“. Kratka sicer pa kaj lepa pesem!

Po končanej besedi se dvorana z beršlinom ozaljšana spremeni v gostoljubno sobano. Hitro smo bili z vsem postreženi. Na mladih licih se kaže priserčno veselje, ktero so pevci sredi sobane z mnogoverstnimi pesmami poviševali. Po prvi napitnici prescesarju napiti napil je gimnazijski vodja poslavljnemu pesniku Vodniku, zaslugopolnemu vodniku slovenskega naroda. Slava živio se odmeva iz sto in sto ust. Veselo pesmi se iz nova razlegajo po sobani, gibanje je zmiraj bolj živahno, sladko solkansko vince, dobra domača kapljica, je hitro razgrelo mlada serca. Le prenašlo mine ura za uro, polnoč se bliža in treba se je odpravljati domú. Še enkrat se ozre razgurnjena tribojna zastava po krasnej dvorani in mladina zapusti ž njo gostoljubno hišo, „Naprej zastava Slave“ prepevaje. Zadnji možnarji donijo med visokimi skalnatimi hribi in naznanjajo zbrani množici in vsem Solkanem konec velečastne slovesnosti v spomin Vodnika Slovenca.

da naj slavni dež. odbor brez dolzega obotavljanja ustavi to nepotrebno plačo, kajti ako vlada brez tolmača izhajati ne more, naj ga pa sama plačuje iz državne blagajnice, ker to ni kriyda dežele, da vladini uradniki večidel ne umejo niti v besedi niti v pismu književnega slovenskega jezika.

Še mnogo drugih vprašanj na razne strani bi imel novoizvoljeni dež. zbor v porazumljenji z odborom staviti.

Toda prepuščamo ta posel njemu, in v drugi vrsti bolj izurjenemu peresu nego je naše.

Iz Ljubljane. —a— (Novi okrajni predstojniki. Vladini svetniki.) Hitro naj vam naznam imena tistih mož, ki bodo zdaj po prenarejeni vredbi politične uprave okrajni predstojniki na Kranjskem. Tiste so: G. Jožef pl. Schiwitzhofen okrajni predstojnik v Kamniku, g. Janez Pajk v Ljubljani, g. Jožef Derbitsch v Kranju, g. Avg. pl. Fladung v Kočevju, g. Anton Ogrinz v Ložu, g. Ant. Globočnik v Postojni, g. Jož. Ekel v Novem mestu, g. L. vitez Höffern na Krškem, g. Avg. Wurzbach pl. Tanenberški v Radolici, g. Aleks. grof Auersperg v Litiji, in Rudolf grof Chorinsky v Črnomlju. — Pri c. kr. namestnji v Ljubljani so pa postali vladini svetniki: vitez Bosizio (je ob enem tudi dvorni svetnik) g. Jož. Roth, dr. Anton Schöppl, (ki ostane še poročevalec zemljiščno-odvezne in poravnalne komisije) in g. Anton Laschan. — G. Janez Hočevnar je imenovan za vladinega tajnika pri dež. namestnji. — Toliko v naglici. Ker so to večidel dobro znana imena, je težko kaj prida pričakovati zastran samouprave.

Iz Dobrepolja. N. (Še nekaj o volitvi!) O volitvi sem že povedal, kako da se je za nas srečno končala. Ali brez vsega strahu vendar nismo bili, ker ravno, ko smo k volitvi šli, dobili smo vabilo od nemškutarske stranke nasvetovana moža voliti, namreč Kromerja in Benediktarja, izmed katerih drugi še celo slovenski ne razume. Pa lepa hvala za tacega poslanca, — le sami ga obdržite, mi ne potrebujemo več nemških, ampak slovenskih poslancev. Potem nam tudi ni bilo neznano, kakšnih misli da so nekteri Kočevjarji in da se tudi še med drugimi volilci ljulika in pleve nahajajo; vendar med nami ga ni bilo nobenega, ki bi bil kteremu drugemu svoj glas dal, kakor Svetcu in P. Kozlerju. Med Ribničani pa so bili trije, ki so na vso moč delali za nemška kandidata. Nek Pauzer, rojen Čeh, in g. Stupica iz Sodražice sta se posebno napenjala, ali vse je bilo zastoj. Posebno pa moram tudi pohvaliti okrajnega predstojnika Koširja in fajmoštra Sežuna, ki so celo pri volitvi po latinski nekega kočevskega fajmoštra K. ošteli, zakaj da je glasoval za nemškutarskega poslanca. Polovica Kočevjarjev je vendar k narodni stranki pristopila in tako nam je bilo mogoče, da smo nemškutarje zmagali. Pričakujemo pa zana-prej vendar boljših časov, ker bomo narodni zbor imeli. Pred vsem nam je treba slov. uradnj, ker nemških ne potrebujemo več!

Ptuje dežele.

Italija. Enekrati je že počil glas, da bi italška vlada rada, da naj bi se kraljevič-naslednik s kako avstrijsko cesaričino ože-nil, vendar pa ne s tem namenom, da bi po-tem obé državi v kako ožo zvezo stopile. Temu se tudi ustavlja časnik „Italie“ ter pravi, da gre pred vsem za zvezo s Prusom skrbeti in delati, ker ta bode še Italiji potrebna. — Po takem se Avstrija nima res nič dobrega nadjati! — Za glavnega ali višega konsula

v Trstu in za avstrijske luke je izvoljen nek plemenitaš, Bruno z imenom, ki bode gotovo dobro znal vodo na laški mlin obračati! —

Turčija. Vlada je v veliki zadregi, ker nima denarja in je tudi že uradnikom in vojakom plačo za 30% znižati morala. — V Carigradu se Turki in Grki kaj pisano gledajo, tako da so se že sem in tje do do-brega sprijeli in do krvi pretepali — Vlada misli tiskarno postaviti popolnoma vzdigniti, da jej ne bo nihče nič očitati ali pa sve-tovati imel. — V Tesaliji je 12000 turških vojakov, v Epiru pa 12 batalijonov redne vojske, ki se bode pa tudi še pomno-žila, — pa bo javelne kaj pomagalo, če bo Bog pomagal pa sreča junaška!

Angleška. 5. t. m. se je državni zbor ali parlament odprl. V prestolnem govoru se naznanja poslanca, da ima vlada z vsem svetom mir, — samo nekaj malega bo še treba storiti, in sicer v zadevah Irske, Amerike, volitnega reda, in kaj je tacihi malenkosti več!

V Londonu 26. jan. 1867. T. (Huda zima. Nesreče. Vreme.) Angleška je po-dobna zdaj prav letošnji zimi, tako v poli-tičnem kakor v vsakdanjem življenji. Dolgo že bojé Angleži take zime niso imeli kakor je letošnja, ako ravno se ptujcu ta nič kaj huda ne dozdeva, in res bi tudi sama po sebi nič kaj huda ne bila, da bi tukaj le toliko nadlog ne bilo, ktere zima tako grozno na svetlo prisili, kakor pri nas včasih volkove. Bil je hud mraz tukaj skozi 14 dni, pa kdor je največ nadlogo, ki si jo človek med ljudmi misliti more, videti hotel, ta jo jedo-živel v Londonu, v največem in najbogatejšem mestu na svetu. Ne bodem je tukaj popi-soval; omenim pa le to, da od jutra do noči so cele trume ljudi po ulicah tulile; ker ne samo slabi ljudje, ki težko delati ne morejo, temuč tisoč in tisoč močnih in mladih, to je delavcev vsake vrste, kterim je mraz delo zaprl, je tako beračilo. Najgroznejše prikazni pa so bile v vzhodnjem delu Londona. Pa tako ni bilo samo v Londonu, temuč tudi po vseh mestih na Angleškem, kakor se od vseh strani piše. V nekterih krajih bila je celo viharina vstaja teh beračev za vsakdanji kruh, kterega so z vsakdanjim delom zgubili. — Pa vse drugo je bilo na ledu po vrlih londonskih; tam se je dričalo ali drsalo moških in ženskih brez števila, in to ne samo po dnevu, temuč tudi po noči z baklami. Kaj tacega še nikjer drugod videl nisem. Vendar tudi tam ni bilo brez nesreče. 14. januarja ob 4 popoldne vplomi se v „Regent-Parku“ led in pogrezne se blizo 200 ljudi. Okoli 50 se jih na mestu vtopi, drugi so se kako tako oteli in mnogo rešiteljev nesrečnim vtoplencem se je pokazalo prav angleškega poguma. Strašna je bila ta pri-kazen, — pa drugi dan drsali so se veselo kakor poprej in še bolje, ker mraz je led bolj utrnil. Tako je po angleški! — Sneg in mraz je tudi zelo komunikacijo zadrževal, tako v Londonu kakor drugod. Po Tamizi brodovi niso mogli plavati kakor navadno in na železnica so se hlaponi zastavljali. Po ulicah je bil prve dni sneg, zadnje pa tako polzko, da niti „omnibusi“ niti drugi kočijaži niso varno voziti mogli; dogodilo se je zato pri vsem tem mnogo nesreč: ljudi in konj je mnogo popadalo in si roke ali noge polomilo. — Zdaj pa je spet toplo vreme, in sicer je nastopila ta sprememba v eni noči, kar še nisem nikdar doživel.

Severna Amerika. Nek vladin list v Vašingtonu piše, da, če se ne bode „kon-gres“ spametoval, stopi izvršivna oblast na noge in oboroža vse svoje privržence. Pred-sednik, tako pravi dalje, ne bode pozabil prisege svoje in je pripravljen ustavo bra-niti. Vojska na kopnem in na morju bode na njegovi strani.

Mehiko. „Memorial Dipl.“ piše o cesarju Maksu to-le: „Njeg. Veličanstvo je za daljno vojskovanje, če mu narod da take pripomočke, da bi ž njimi kaj zdatnega do-segel. Menda jim hoče s tem reči, da še ni nič zgubljenega, ako so vsi trdne volje, do-movini čast rešiti, če je jo tudi že toliko ne-sreč zadelo.“ Morebiti se zdaj zanašajo na kake homatije v severnih ameriškanskih dr-žavah, kjer so si predsednik in poslanci hudo v laséh. Vendar pa ne gre po naših mislih na to nič upanja staviti; kajti vedno bolj za gotovo se naznanja, da je vse zastoj!

Razne novice.

* Hrvaško namestništvo je z oglasom 30. jan. t. l. darilo za glasovitega razbojnika Jož. Udma-niča povišalo na 2000 gld. Razun tega dobi še tisti, kdor ga zasači, 700 gld., ki so jih privatne osebe zvrgele. — Čudno je res, da mu vkljub vsem prizadevam še ne morejo do živlega. Zana-prej bo vendar treba s takimi hudodelci po ječah varnejše postopati!

* „Klagenfurterični“ dopisnik iz Ljubljane si kaj zelo glavo ubija, kdo bode deželnega glavarja namestnik in kateri može pridejo v dež. odbor, češ, ker se pri volitvah kar nič ni gledalo na „talent“ in znanje, ampak le na narodnost. Res da gre pametno voliti, nad čemur pa kar nič ne dvomimo, ker vemo, da imajo narodni naši možaki glavo in srce na pravem kraju. V Celovcu kaj pa da gremo lahko mirno spat, ker se vsedejo stari gospodje na svoje stare sedeže, če tudi ves svet ve, da niso „lumina mundi“ in da jim je le mastna služba čez vse!

* Ravno ta dopisnik tudi zelo obžaluje, da grofa Auersperga — Zelenkoviča ne bo več v dež. zboru in sklepa z rokami, kaj da bo zdaj! Naj se le po-tolaži, — vsi pametni in previdni Kranjci bodo to zgubo prav lahko utrpeli ker g. grof, da-si tudi ga imenuje „biser in kinč“ kranjskega dež. zbora, ni značajan politikar. Tacihi pa nam nikjer ni več treba! Sicer pa ostane še Dežman, in za burke vga-njati in narod slovenski zasramovati, je še tega preveč.

* Meseca januarja se je v celovški bolnišnici zdravilo 669. Od teh so jih izpustili 306, umerlo pa jih je 28, tedaj jih je še na koncu meseca jan. ostalo 335 v bolnišnici.

* V goriški dež. zbor je izvoljenih šest vrlih Slovanov. Slava!

* „Primorec“ piše, da sta izvoljena poslanca za istrski zbor, gg. Sardoč in dr. Lion, Slovana. Slava!

Najnovejše.

Minister Belcredi je odstopil in prejel veliki križ sv. Štefana. — Baron Beust je imenovan predsednik ministerstva in bode začasno tudi državni in policijski minister. — Deželni zbori so sklicani na 18. februarja.

Dunajska borsca 8. februarja 1867.

5% metalike	61.75
5% nacional	71.30
1860 derž. posoj	87.90
Bankine akcije	744.—
Kreditne	177.30
London	128.75
Novi zlati	6.09
Srebro	127.25

Dunajska borsca 6. februarja:

Cesarski cekini	6.05	6.06
Krone	—	—
Napoleonondorji (20 frankov)	10.25	10.26
Suvrendorji	—	—
Ruski imperijali	10.50	10.55
Zavezni tolarji	1.89	1.90
Srebro (ažijo)	126.25	126.75

litvi, bili smo obdani po vseh kotih od nemškutarskih prismojencev in Loningerjeve straže. Mi smo lepo delali za gospoda Meško-ta; ker pa po skrbnem prizadevanji in žalostnem prepričanju ni bilo mogoče priporočenemu gospodu večine glasov pridobiti, bili smo primorani v naglosti kandidata prekrstiti. Le en glas je bil naenkrat: gosp. Jož. Rak, p. d. Viziak, občinski predstojnik Velenjski, naj bo naš poslanec! S tem obudi se nam vnovič korajža, zložno se upremo in v naše največje veselje na nemški meji Slovenci zmagamo. Slava volilcem!

Naš domoljubni gosp. Viziak, zdaj deželni poslanec, je že davno vnet za polajšanje kmetovskih težav, za znižanje davkov, za sadjo — in vinorejo, za učilnice i. t. d., ako ravno je zdaj že mnogo skušan od nam nasprotnih nemškutarjev, ki mu s svojim mogočnim prilozovanjem svetujejo, naj bi se rajši poslanstva odpovedal, kakor pa da bi pomagal s svojimi rodoljubnimi tovarši nasprotnike zatirati. Če ravno trpi marsiktero grenko, vendar se mi vsi njegovi rodoljubni volilci na njegovo pravičnost in zvestobo toliko bolj zanašamo, zato ker bo imel tovarše, kakoršnih smo mnogo mi zatirani Štajerski Slovenci po sami Božji milosti dobili.

Slovenci, kaj hočemo najpred naše poslance prositi? Potreb je na kupe in kar nas ravno zdaj najbolj teži, to je neugodna „vojaška postava“, ktera vključ vsemu hudemu stiskanju neusmiljeno kmetovske sinove v vojaščino sili. To bo treba na vse strani dobro premisliti, — in ravno zavolj tega mislim, da hoče vlada tako dolgo ž njo čakati, dokler se v kakem državnem zboru do dobrega ne prevdara.

Druga neodložljiva potreba je ta, da bi se preuredila tesna volitvena postava za okrajna zastopstva, v ktera so tako ozka vrata za kmeta, da bo težko pravih poštenjakov vanje spraviti. Če ostane vse, kakor je zdaj, bodo v teh zastopstvih samo grajščaki in nekteri „purgermojstri“, — število uradnikov se pa tudi ne bo nič zmanjšalo, in tako bo borni kmetič novo butaro brez kake pravice dobil!

Sploh pa h koncu še izrekam željo, naj bi se zdaj slov. časnikom pridno od vseh strani dopisovalo! J. V. ... d.

Od Mure ††† (Nekaj o ustavni svobodi). Prve stopinje na ustavna tla smo, hvala Bogu! Slovenci tokrat do malega vsi srečno storili. Bili smo prvič složni v volitvah; smo drugič izvolili iskrene rodoljube in tretjič srečno skoro vse tiste lepe junake odrinili, kateri so bili od nas in za nas, pa so slepo, splašeno ali sebično z močnejšim sovražnikom potegnili, da bi si junaški boj in krvavi trud prihranili, vencev pa dober kup morebiti več nabrali. Zavrgli smo jih in tako nasprotnikom najostrejšje orožje iz rok izbili. Narodna zavest in složnost je pridobila prvo zmago, prava ustavna bo dala drugo.

Ustava je po pravem odprava in poravnava krivic, ktere je prejšnja sila, zvijača in nespamet storila in množila. Krivic je pri nas na vse strani toliko bilo, da so presvitli cesar sam ustavo za edino rešitev spoznali in razglasili, narodi pa jo presveseli sprejeli. 6 let se je po vseh deželah naše države zborovalo in spet se bode, naj bi se stare krivice in blagostanske ovire odpravile in trdna palača preblage svobode za celo državo postavila. Sveto pravico, milo svobodo si živo in iskreno želi vsak človek, vsak narod, za njo se vsak umen in vesten poganja, ker je k sreči potrebna ko ribi voda. Zatega del toliko kriča in truda, kavsa in boja zanjo po vseh zborih! In vendar ne izumijo, ne izuhtajo in ne zmorejo premnogi ni načrta za hišo svobode vsem narodom dovolj prostorno, vložno in pravično; ne kamna temeljnega, trdega nezmajljivega in neprekucljivega za svoje posebnice. Zakaj pa ne? Premalo še so k iskušnim svobodnim Švajcarjem, Amerikancem in še kam drugam v

šolo hodili. Amerikanci vedó: „Ako Gospod hiše ne stavi, delajo delavci zastoj“ — in začenjajo zatoraj vsak zbor z molitvijo v imenu božjem. — Tega še pri nas ne dospejo.

Mnogo še se jih tudi preslabo zaveda tistega zlatega jedra, tistega večnega pravila in merila vse svobode, ktero je roka Vsegamogočnega v vsako srce zapisala: „Kar hočeš, naj bi se tebi storilo, to stori tudi drugemu“. To pravilo, ker je božje, sega čez vse meje in narodnosti, kakor solnce božje, ktero razsvetljuje in greje vesoljno zemljo. Pravico, dobroto, svetost tega merila čuti in časti vsak, ki je vreden imena človek in vreden blagodarov svobode. Na van tega preblagega načela in svoje časti človeške so (zraven nižih vzrokov) v svetej zavesti amerikanski zaveznički za meč zgrabili in 4 leta ogromno, prekrvavo in predrago vojsko vojskovali zoper južnike, da bi blizo 5 milijonov ne sorodnikov, temuč inostrancev, črncev, pak pred Bogom bratov oteli jarma grde sužnosti. To je čast in slava, svoboda in omika! — In komaj jim je država sužnost stresla, se že oberoč loti katoliška cerkev nevednih golih siromakov, jih podpira in uči v svojih šolah, naj bi jih vseh darov svobode udeležila. Stotero ver je v Ameriki; vse so navadno sužnost prezirale, odobraval, še celo hvalile, edina katoliška jo je vselej načelno zavdarjala in zdaj skazuje rešencem djanski vsa dobra dela telesne in dušne milosrčnosti, da se jej vsakod slava prepeva, druge pa rudečica zaliva in skoro silama k tekmenškej posnemi priganja. To je svoboda! Živa svoboda rodi svobodo, ker iz življenja izvira življenje, iz pravičnosti pravica, iz ljubezni ljubezen! —

Vse drugače ravna, da ne rečem zbori pa premnogi zborniki ali poslanci avstrijski. Namesto da bi tudi sosedom in pred Bogom bratom k blagodarju srečne svobode pomagali, hočejo ga jim le vzeti; namesto da bi se pobratili, hočejo le gospodovati; mesto da bi jih podpirali, jih le zatiravajo; namesto da bi častili edino veljavno pravilo vse svobode: „Kar nočeš, da se tebi ne stori, to tudi ti drugemu ne delaj“ — ga spregledujejo, in še preblago varhinjo vse vesoljne svobode, ktera to načelo vselej neoskrunjeno uči in brani, sv. cerkev, črnijo in žalijo. — Zakaj take spake in zmote pri tolikem krik in napuhu svobode in žeje po njej? Zato, ker je mnogim predalet do jedra prave omike in vede, ktero zares svobodoljubni Turgenev tako popiše: „Prežlahtna omika je prisrčna pravičnost, spodobnost in spoštljivost časti (vrednosti) človeške. Prava omika, na tenko premišljena, se po teh čednostih loči od na šemljene sirovosti, bodisi kolikor mogoče olišpana, poglajena, bliščeča in leskeča“. Ne umijo ne svobode, ne prostosti. Napuh jim modruje, sila kraljuje, zavid zboruje ne pa luč in ljubezen verna — božja. C'est une civilisation barbare!

Iz Ljubljane. Dr. (Nekoliko vprašanj, ktere naj bi na dotičnem mestu stavil novoizvoljeni dež. zbor, ali pa njegov namestnik, regenerirani dež. odbor kranjski.) Izmed važnejših vprašanj, ktera bode prihodnji deželni zbor pretresovati in v smislu narodnega napredka reševati moral, prederzujemo se tudi mi že sedaj njegovo pozornost na sledeče napake obračati:

1. Kako spoľnuje glediščni ravatelj g. Zöllner ono točko pogoja dež. odbora, ktera ga zavezuje v gotovih rokih slov. predstave v deželnem gledališču dajati? Ali je res vredno in potrebno, da slovenska dežela (t. j. prosti kmetič) plačuje v edino korist vse-zveličavni nemški kulturi na leto 2000 gld. podpore iz dež. zaklada, in iz zaklada dež. stanov mnogovrstne manjše stroške za de-

*) „La plus précieuse civilisation est le sentiment de la justice, de l'équité, le respect pour la dignité de l'homme. Si l'on y réfléchit avec attention, on verra, que ce sont surtout ces sentiments qui distinguent la véritable civilisation de la barbarie, tout ornée, façonnée, lustrée, vernie qu'elle puisse être.“

koracije i. t. d., ktere pa vendar le celo kranjsko deželo tem bolj občutljivo zadevajo, ker prosto slovensko ljudstvo nima niti materialnega niti duševnega prida iz tega izključljivo le nemškim Muzam ali Vilam posvečenega tempeljna? —

Z našega stajališča bi mi svetovali novemu dež. odboru to-le:

Naj odtegne za prihodnjo dobo 1867/8 popolnoma novčno podporo nemškemu gledališču v Ljubljani, ker ni dvombe, da tisti gospodje, kateri so mu letos tako krepko z novci pod ramo segli, bodo tudi v prihodnje tako blagodarji, da mu potrebne podpore ne odrekó. Mi nimamo čisto nič zoper nemško gledališče v Ljubljani, ako se samo vzderžuje, protestujemo pa slovesno zoper vsak sold iz kmečkega žepa v ta namen.

Ker pa je brezplačna raba deželnega gledališča tudi dobre besede vredna, zahtevamo, da dež. odbor prihodnji pogoj z gledališčnim ravnateljem tako napravi, da je primoran vsak teden en dan (do tje gotovo že potrjenemu) dramatiškemu društvu v brezplačno rabo prepustiti.

2. Naj popraša dež. odbor starodavno filharmonično društvo v Ljubljani, koliko na leto plačuje od krasne redutne dvorane in treh družih sob v isti hiši najemščine? In ako mu odgovori starodavno filh. društvo, da plača celih 60 gld., reci šestdeset gld. na leto, naj dalje popraša dež. odbor, ali ni dvorana se tremi lepimi in prostornimi sobami vred na leto najmanj 600 gld. najemščine med brati vredna? —

Naš svet v tem drugim vprašanju je ta, da naj slavni dež. odbor mirno deložira starodavno filh. društvo iz tega krasnega stanovanja, ako bi se utegnili to društvo braniti ovo malenkostno najemščino od 600 gld. na leto plačati. Da pa prekrasna dvorana ne ostane prazna, naj preseli svoje dež. zbor tje, kjer je ta dvorana s prostorno galerijo kakor nalašč za javne seje pripravna; — posebno pa tudi zavolj tega, da ne bode gosp. Zaler pri svojih parnih kopelih škode trpel, ker so se poslušalci do sedaj v mali dvorani deželne hiše toliko potili, da so lahko zabili parnih kopel gosp. lastnika slonove gostilnice. — Protestovati pa moramo energično zoper to, da bi se krasna, na deželne stroške reštavrirana redutna dvorana se „pudelballi“ oskrnjevala.

3. Ker je od tistega časa, kar je pomnoženi stari dež. odbor stavljal zdravnike v dež. bolnišnici, že precej časa preteklo, naj blagovoli novi odbor gosp. Dr. Keesbacherja, primarja tega milosrčnega zavoda, poprašati, ali se je že od tiste dobe kaj dobro slovenski naučil? In ali bi se upal sedaj še en izpit (toda ne pred gosp. profesorjem Konšekom) iz milozvonečega slov. jezika napraviti? —

Se ve da bode gosp. dohtar iz visokih tirolskih planin odgovoril, da je slov. jeziku popolnoma kos. Tedaj z obzirom na verjetni ta odgovor svetujemo dež. odboru, da naprosi za drugi ta izpit gosp. dohtarja sledeče jezikoslovce v komisijo, namreč čestite gospode Levstika, Lesarja in Marna, kateri bodo gosp. primarja gotovo do živega se slov. slovnico požgčkali.

Ako bi pa g. dohtar to malo skušnjo ne prestal (kar pa ne verjamemo), moral bi se se ve da iz službe izpustiti, in na njegovo mesto kak bolj zaslužen domačin postaviti. Potem bi gosp. dohtar zopet pri liko imel, iz Benetk „deutsche Briefe eines deutschen Arztes“ v Triesterco pisariti!

4. In zadnjič naj pobara dež. odbor na dotičnem mestu, odkod to pride, da gosp. profesor Kongschegg dobiva iz dež. zaklada 240 gld. letne plače za prestave raznih uradniških ukazov in „veroreng“, kljubu vsem postavam, da morajo uradniki v slov. deželah brez tolmača slovenski uradovati znati? —

V tej zadevi je naš svet v kratkem ta,